

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus AUGUST 2024

Haapsalu süda

Ajaloolane Ülla Paras kirjutab oma raamatus „Haapsalu. Aeg. Inimesed” (2019): „Aastaks 1279 oli kirik valmis ja selle juurde kerkinud väike asula. Saabus hetk, mis määras paiga edasise saatuse: piiskop Hermann I asutas 1279. aastal piiskopiresidenti juurde Haapsalu linna, millest sai 300 aastaks Saare-Lääne piiskopiriigi süda.” Tänavu möödub 745 aastat linna asutamisest ning traditsiooniliselt on just augustis peetavad Valge Daami päevad olnud linna juubelite tähistamise peamine aeg. 500 aastat möödub reformatsiooni jõudmisest Eestisse ja Jaani kiriku jumalakojana kasutusele võtmisest.

Iseäranis toomkirik on olnud linna süda rohkem kui seitsme sajandi jooksul. Ka siis, kui kirikut pärast 1726. aasta märtsitormi enam ei kasutatud ja järgmise ligi 160 aasta jooksul peeti plaane see korda teha, püsisid kiriku seinad kindlad, oodates uusi aegu ja uusi inimesi. Need ajad saabusid 1881, mil otsustati lossikirik taastada. 1889. aasta sügisel õnnistati kirik uuesti sisse ning teenistusi peeti selles pühakojas rohkem kui pool sajandit. Nõukogude ajal kasutati kirikut pinkide ja tööriistade hoiuruumina. 1980. aastail algasid ettevalmistused suurepärase akustikaga kiriku avamiseks kontserdisaalina. Saabusid aga pöördelised ajad ja kirikut ootas ees kolmas pühitsemine – 1990. aasta jõuluõhtul pühitseti kirik Toom-Niguliste kirikuna ning on sellest ajast olnud igapäevases kasutuses koguduse kirikuna ja väga hinnatud kontserdipaigana. Kirik ja piiskopilinnus on jäänud Haapsalu vaimu- ja kultuurielu keskmeks.

Ajalugu on näidanud, et võimukeskused võivad muutuda, pealinnadest saavad provintsid ja provintsidest uued keskused. Haapsalu piiskopilinnus ja toomkirik selle südames on aga pidanud vastu väga mitmesugustele aegadele ning on Haapsalu maamärgid nagu Eiffeli torn Pariisis, Big Ben Londonis, Colosseum Roomas või Brandenburgi väravad Berliinis. Toomkirikut väisab aastas tuhandeid inimesi, see on Haapsalu suurim vaatamisväärsus ja elav kultuurikeskus. Äsja lõppenud XXXI Haapsalu vanamuusikafestival, juuli alguses peetud eestirootslaste V laulu- ja tantsupidu, aga ka mitmed teised festivalid ja arvukad kontserdid on

kõnekaks kinnituseks sellest, et kirik ja piiskopilinnus on kontsertide ja festivalide hinnatud toimumispaik, mis toob kokku külalisi üle Eesti, Euroopa ja kaugemaltki.

Et kirik ei tähenda mitte üksnes sakraalhoonet, vaid ka kogudust, on toomkirik koguduse üks vaimulikke keskusi, kust pühapäevast pühapäeva Jumala Sõna kuulutatakse ja armulaua sakramenti jagatakse, ristitakse, leeritatakse, laulatatakse, aga saadetakse ka viimsele teekonnale. Siin tähistatakse sündmusi, mis ei ole olulised mitte üksnes kogudusele, vaid ka linnale, riigile ja rahvale. Ka augustis on tähtpäevi, millele tänuga saame mõelda, olgu siis tegemist Balti keti 35. aastapäeva või Eesti taasiseseisvumispäevaga 20. augustil.

Seda, et üks kirik on olnud siinse piirkonna inimeste tarbeks juba rohkem kui 745 aastat, on harukordne. Meil on põhjust tänuga sellele mõelda ning endalt küsida, milline on minu roll ja panus sellesse, et see kirik võiks kesta ka 100 või 200 aasta pärast. Kiriku kestlikkust linnas ja kogukonnas loome tänaste otsuste ja pühendumusega. Haapsalu on paraja suurusega linn selleks, et iga kodaniku panus oleks näha ja tunda, ning veelgi enam on see nii kogudusega. Igal liikmel on oma oluline roll ja väärtus. Üheskoos moodustame ka kiriku hoidjate ja järgmistele põlvetele pärandajate kogukonna.

August võtab kokku väga tegusa suve Haapsalus, sh kirikus. Loodan, et me võtame sellest suvest tänumeeles kaasa parimad mälestused ning võime ühineda Vana Testamendi lauliku sõnadega, kes ütleb: „Tänage Issandat, sest Tema on hea, sest Tema heldus kestab igavesti!” (Ps 136:1).

Taaskohtumiseni Haapsalu südames, kirikus!

Kristel Engman, vikaarõpetaja

10. augustil 2004 ordineeriti Tallinna piiskoplikus toomkirikus kuus noort vaimulikku. Ajaloolisel fotol on nad jäädvustatud koos peapiiskopi ja assisteerinud vaimulikega. Esireas vasakult: Kristiina Jõgi, õpetaja Ove Sander, peapiiskop Jaan Kiivit ja õpetaja Villu Jürjo. Tagareas vasakult: Kristel Engman, Reet Eru, Kaido Saak ja Silvester Jürjo. Foto: Kristel Engmani erakogu.

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA AUGUSTIS 2024

- N, 1.08 – L, 3.08** Lääne praostkonna lastelaager „Veest leitud” Vormsis
- R, 2. august** kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).
- L, 3. august** kl 12 ordinatsiooniaastapäeva tänapalvus. Teenivad praost Kaido Saak, vikaarõpetaja Kristel Engman ja teised vaimulikud, organist Marge Kivi (Jaani kirik).
- P, 4. august** kl 11 jumalateenistus armulauaga. 11. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Soosinguajad”. Teenivad õpetaja Mart Salumäe, vikaarõpetaja Kristel Engman ja Kalle Jätsa, organist Marge Kivi (toomkirik);
kl 14.30 Augustibluusi kontsert, esinevad Hedvig Hanson ja Marek Talts. Pilet 15 € / festivalipass (toomkirik);
kl 18 katoliku missa. Pühitseb Tallinna Peeter-Pauli koguduse preester isa Tomasz Materna (toomkirik).
- R, 9. august** kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).
- L, 10. august** kl 19 lauritsapäeva kontsert. Pühendatud Haapsalu Jaani kiriku oreli 90. sünnipäevale. Esinevad Norman Reintamm (orel) ja Aare Tammesalu (tšello). Sissepääs annetusega (Jaani kirik).
- P, 11. august** kl 11 jumalateenistus armulauaga. 12. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Enese läbikatsumine”. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Tiina Kütt, organist Lia Salumäe (toomkirik).
- T, 13. august** kl 20 kammerkoori Voces Tallinn kontsert, dirigent Lodewijk van der Ree (toomkirik).
- R, 16. august** kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik);
kl 23.45 Canzone öökonsert „Basilioga”. Haapsalu 745. Pilet eelmüügist 10 €, enne algust kohapeal 15 € (toomkirik).
- L, 17. august** kl 18 Taizé palvus (Jaani kirik).
- P, 18. august** kl 11 jumalateenistus armulauaga. 13. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Jeesus – meie aitaja”. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Teno Ilves, organist Lia Salumäe (toomkirik);
kl 18 kirikukontsert. Giacomo Puccini „Messa di Gloria”. Eesti Segakooride Liidu suvekooli koor, dirigent Anu Tali. Pilet 20/15 € (toomkirik).
- R, 23. august** kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).
- L, 24. august** kl 10–16.30 konverents „Eesti sõjapõgenikud II maailmasõjas”, korraldaja Eesti Mälu Instituut, registreerumine <https://2024.wvii-refugees.ee/konverents/> (Haapsalu kultuurikeskus);
kl 17 Raimo Kangro „Missa süütult hukkunud eestlastele” (1989, op 40), Segakooride Liidu projektkoor, Tartu Noortekoor ja Collegium Musicale, Üle-Eestiline Noorte Sümfooniaorkester, solistid Arete Kerge, Juuli Lill ja Raiko Raalik, dirigeerib Jüri-Ruut Kangur. Sissepääs vaba annetusega (toomkirik).

P, 25. august kl 11 jumalateenistus armulauaga. 14. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Meie ligimene”. Teenivad emeriitpiiskop Tiit Salumäe ja Tiina Kütt, organist Lia Salumäe (toomkirik).

kl 18 Andres Mustoneni soolokontsert „Bach ja Haapsalu”. 60 aastat kontserttegevust. Sissepääs annetusega (toomkirik).

R, 30. august kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik);

kl 18 kirikukontsert „Elu värvid”, esineb Viola da gamba duo. Johanna Randvere (Eesti) ja Kristiina Hirvonen (Soome). Pilet 15/10 € (Jaani kirik).

**LAURITSAPÄEVA
KONTSERT**

**OREL
90**

Laupäev
10. august
kell 19:00

**HAAPSALU
JAANI
KIRIK**
Kooli 4

Norman Reintamm -orel (Kanada)
Aare Tammesalu -tšello (Eesti)

Haapsalu Püha Johannese kogudus
haapsalu.eelk.ee
facebook.com/Haapsalukirik

**HAAPSALU
745**

Sissepääs annetusega

**EESTI
SEGAKOORIDE
LIIT
30**

Eesti Segakooride Liidu
lauljate suvekool
Haapsalus
16.–18. august
2024

Kontsert:
18. august 2024 kell 18
Haapsalu Toomkirikus

**GIACOMO
PUCCINI
MESSA DI
GLORIA**

ESLi lauljate suvekooli koor
ja ÜENSO orkester
Dirigent Anu Tali

„LOGELEDES HANGU NAJAL KANNU ÕLUT VÕTSIN”

23. juuli pärastlõunal vuras bussitais Haapsalu kirikurahvast Järvamaa poole, et osa saada kell 19 algavast suvelavastusest „Stahli grammatika”.

Meie kogudusest oli seekord teatrihuvilisi kogunenud nii palju, et kõigile bussis kohti ei jätkunud ning osa teatrisse minejaid kasutas oma sõidukit. Lavastuse pealkiri ja teema oli ju huviäratav. Eesti teatrimaastikule ei satu just sageli lavastusi, mille positiivseks peategelaseks vaimulik ja kandvaks teemaks tema panus meie kirjakeele kujunemise lukku.

Heinrich Stahli pärand on aga nii kaalukas, et sissejuhatuseks tasub heita kiire pilk tema eluloole ja -tööle. Ta sündis eri andmetel 1597–1600 Tallinnas jõukasse perre, kuid jäi ühe katkupuhangu ajal orvuks. Kuna ta oli igati andekas, kandis tema koolituskulud Tallinna linn. See toetus võimaldas tal õppida 1617–1623 Rostocki, Wittenbergi ja Greifswaldi ülikoolis filosoofiat ja

teoloogiat. Ta oli 1623–1633 Järva–Peetri ja Järva-Madise koguduse pastor. Sellesse ametisse kutsuja oli Albu mõisa omanik kindral Adam Schraffer.

Stahl oli pärast Järva-Madise koguduse teenimist veel mitmel olulisel kiriklikul ametikohal ning suri 1657 Narvas, olles Ingeri ja Alutaguse superintendent, ehk siis sisult piiskopi staatuses.

Stahl andis välja mitmeid evangeelse sisuga raamatuid. Tema peateos on 1632–1638 ilmunud neljaosaline „Hand- und Hauszbuch für das Fürstenthum Esthen In Liffland” („Käsi- ja koduraamat Eesti vürstkonna jaoks Liivimaal”), mis sisaldab Lutheri väikese katekismuse, 144 riimimata eestikeelses tõlkes kirikulaulu, lugemisi evangeeliumitest ja palveid. Oluline osa Stahli poolt sellesse raamatusse kogutud koraalidest on kasutusel ka meie kiriku praeguses lauluraamatus.

Stahl kirjutas esimese eesti keele õpiku ühes sõnastikuga „Anführung zu der Esthnischen Sprach”, mis ilmus 1637. Tema keeletarvitus ja saksapärase kirjaviisi mõjutasid kogu 18. sajandi eestikeelset kirjasõna. Võõrapärasustest hoolimata on Stahli tööd keeleajalooliselt väärtuslikud, sest kajastavad tolleaegset eesti keelt.

Piibe teatri etendus toimus Järva-Madise kihelkonnas Albu mõisa lähistel asuvas Kukuenoosi küünis. Kas samas kohas oli mingi ehitis juba ka Stahli aegu, ei oska arvata. Laiuvate põldude vahel praegu asetseva hoonemüraka seintes on kohati näha mõisaaegseid paekivist müüre, mis kolhoosiaegse silikaattellisega tublisti kõrgemaks laotud. Albu mõisa valdused ja Järva-Madise kogudus olid aga küll juba sajandeid olemas olnud enne, kui noor ning andekas Heinrich Stahl sinna hingekarjaseks määrati. Sõdadest, katkust ja näljahädast räsitud maal valitses tollal nii ainealine kui ka vaimne viletsus. Kirik oli seisnud mitukümmend aastat õpetajata ja kogudus peaaegu välja surnud. Praeguste hoolitsetud põllumassiivide asemel võisid tollal laiuda padrikud ja söötis umbrohuväljad. Ometi aitas etenduspaik lavale tuleva loo ajaloolist konteksti hoomata.

Näidendi autor ja lavastaja on Arlet Palmiste. Kuigi näidendi kaks peategelast, pastor Heinrich Stahl ja kindral Adam Schraffer, esindavad ajaloolisi isikuid, ei kuulu lavateos sugugi dokumentalistika žanrisse. Tegemist on heas mõttes eheda suvelavastusega, mida näitlejail mõnus mängida ja publikul lust jälgida. Muhedat huumorit pakuvad keelelised ja kultuurilised viltumõistmised. Noore vaimuliku innukas keelehuvi põrkub korduvalt külarahva visa umbusuga ja maameheliku pikatoimelisusega. Kui tõlkes midagi kaduma läheb, on kurb. Kui aga algsele mõttele lisandub midagi täiesti ootamatut, tekib koomilisi, vahel halenaljakaidki situatsioone. Näiteks saab noor vaimulik külameeste seletusest aru, nagu sobiks õnnistussõnadeks lause „Logeledes hangu najal kannu õlut võtsin”.

Näidendisse oli põimitud mitu sõnumit – vähemalt minu silmaga vaadates ja kõrvaga kuulates. Esmalt tahan kiita lavastuse kunstniku Riina Vanhaneni tööd. Lavakujundus oli napp, kuid täpne, ning vähesega saavutas palju. Lava kohale riputatud pilvekestele maalitud prullakad inglised meenutasid eksimatult paljusid maakirikute altareid kaunistavaid inglükujakesi ning lava vasaku poole kohal rippuvale pilvekesele maalitud tuvi järgi sai kohe aru, kus asub selles näidendis kiriku kantsel. Lava keskel rippuv kiik sai kord hobusevankriks, kord taevavärvaks ning lihtsad pingid sobisid nii kirikuks, tõvevoodiks, puutüvedeks kui ka kõrtsilauaks. Minule sümboliseeris selline lavakujundus elu tervikut, milles pühadus ja argisus kuuluvadki kokku. Kõrgetest ülikoolidest läbi käinud pastor pidigi õppima kareda ütlemisega maakeelt selleks, et kuulutada igavikulist sõnumit lunastusest nii, et sellest ka argimurede keskel elades aru saadaks.

Oma sõnum oli ka regilaulul ja loitsudel, milles sujuvalt pöörduti kord maaema, metsavaimude ja taevataadi poole ning igaks juhuks pandi lõppu ka Isa, Poeg ja Püha Vaim. See kange jumalavastalikus, mida meie kaugetele esivanematele nüüdisajal hea meelega külge pookida

armastatakse, polnudki tegelikult nii kange. Pigem polnud tolle aja probleem mitte see, et nad uut jumalat ei tahtnud vastu võtta, vaid see, et vanadest ka loobuda ei raatsitud.

Näidendi olulisim sõnum on tegelikult misjonisõnum. Keel on mõtlemise instrument. Ühine keel loob ka ühise arusaamise. Vastandumise asemele leitakse lepitus ning hukkamõistmise asemel suudetakse üksteist mõista. Aga mõistmine eeldab, et kõik osapooled on valmis targemaks saama. Stahli-aegne kirik muutus rahvale lähedaseks maarahva keele õppimise kaudu ja kirjaoskuse levimine hakkas kujundama meie esivanemaid kultuurrahvaks. Kiri algab kirikust ja rahvas algab raamatust. See pole tänaseni muutunud.

Lõpetuseks väärivad kiidusõnu kõik sellesuvised Piibe teatri näitetrupi liikmed professionaalse lavatöö eest. Lavastuse osatäitjad olid: Heinrich Stahl – Reimo Sagor, Ea – Liis Haab, Ülo – Tarvo Sõmer, Adam Schraffer – Riho Rosberg, Jaan – Arlet Palmiste, Maie – Kadi-Liis Pitk ja Juula – Aire Pitk ning etenduses kaasa teinud regilauluansamblid „Arhailised mehed” ja „Ambla naised” Urmo Kütismaa juhendusel.

Mart Salumäe

Teatrikülastajate arvamused

Tiit Salumäe: Minule oli etendus hea kogemus, et väikeses kohas ja huvitavas ruumis oli võimalik teha midagi tõsist.

Etendus oli misjonilugu. Noor pastor tuleb läbi kannatuste kogudusse, lepitab valitseja ja rahva ning ehitab üles üksteisega arvestava koguduse. Õpib rahva keelt ja lähtub sellest, et Jumala Sõna tuleb kuulutada rahvakeeles.

Lydia Kalda: Teatritükk meeldis mulle väga. See pani oma emakeele keerukuse ja väärtuse üle rohkem mõtlema. Etendus kulges rõõmsas ja pingevabas õhkkonnas. Etendus kummutas eelarvamusi ja tegi kiriku lävepaku madalamaks.

UKRAINA, EESTI, HAAPSALU

23.juunil heiskasid Haapsalu linnapea Urmas Sukles, Haapsalu aukodanik Tiit Salumäe ning muuseumijuhid Anton Pärn ja Jaak Mäll piiskopilinnuses kolm lippu, mis tänases ajas moodustavad terviku nii sõpruse, eestpalve kui lootuse märgina. Lipud pühitses emerüitpiiskop Tiit Salumäe. Lipumastide püstitamist toetas ettevõtjast annetaja. Foto: Tiit Salumäe erakogu.

VIVA LA MUSICA!

Juulikuu teine pool oli meie kirikuis muusika poolest taas väga tihe.

21. juulil oli toomkirikus Haapsalu „Viiulimängude” festivali 30 aasta juubelile ja Tõnu Reimannile pühendatud kontsert. Esinesid kammerorkester Jüri-Ruut Kanguri juhatusel ja solistid. Oli võimalus kuulata kvartette, duette ja sooloviiuleid. Kavas oli palju teoseid, mida on festivalil läbi aegade esitatud. Kontsert oli omamoodi tagasivaade 30 aastale ja professor Tõnu Reimanni panusele Haapsalu suvisesse muusikaellu. „Viiulimängude” festival on olnud tõeline sild ka põlvkondade vahel: nüüd astuvad muusikutena üles juba Tõnu Reimanni õpilaste õpilased.

24. juulil oli Jaani kirikus muusikatund klassikaga, kus esinesid bariton Priit Põiklik ja organist Anneli Merelaid. Priit Põiklik teenib igapäevaelus leiba ajakirjanikuna, laulmine on tema hobi. Ta on korraldanud heategevusprojekte, mille raames antud kontsertidega on kogutud raha nt Eestimaa kirikute muusikatöö ja orelite taastamise toetuseks, valgusteraapia lampide soetamiseks ja laste taastusraviks. Anneli Merelaid on Rannamõisa koguduse organist, töötanud ka teistes kogudustes ja tegutsenud kontsertorganistina. Koos sooritati põnev muusikaline hüpe barokist läbi romantismiajastu tänapäeva.

Ja siis muidugi muusikaürituste koorekiht: XXXI Haapsalu vanamuusikafestival. Kuna päris igale kontserdile ei jõua, olgu siinkohal ära toodud väike põimik.

Haapsalu vanamuusikafestivali avapalvuse pidas emeriitpiiskop Tiit Salumäe.
Foto: Lia Salumäe

26. juulil oli Jaani kirikus kontsert „*Cembalo d'amore* taassünd”. Esinesid Taavi Kerikmäe – *cembalo d'amore* (mis on äraseletatult topeltsuuruses klavikord) ja Anna-Liisa Eller – kandle, psalteerium ja *arpanetta*. Kavas olid saksa helilooja David Kellneri teosed. Kellner on elanud ja õppinud Tartus. Tema kasutatart Regina Gertrud Königit (s Schwarz) võib ilmselt pidada Eesti esimeseks naisheliloojaks.

27. juulil andis toomkirikus kontserdi Hispaania ansambel La Grande Chapelle. Esitati Hispaania helilooja Tomas Luis de Victoria missat „*Vidi speciosam*” ja motette jumalaema auks. Motetid olid paigutatud missa osade vahele, nii tekkis väga huvitav muusikaline sünergia. Lauljate meisterlikkus, samuti eri koosseisude kasutamine andis kogu kavale seletamatu võlu ja lummuse.

Haapsalu vanamuusikafestival pakkus ka sellel aastal mitmekülgset kava. 28. juulil esines Jaani kirikus Trio Sfacciato, kus mängivad Eestist ja Austriast pärit muusikud. Foto: Mart Salumäe

Haapsalu vanamuusikafestivali ellukutsuja ja juht professor Toomas Siitan koos emeritpiiskop Tiit Salumäega Haapsalu toomkirikus 25. juulil 2024. Foto: Lia Salumäe

28. juulil astusid festivali lõppkontserdil toomkirikus kuulajate ette Soome barokkorkestri solistid. Kontsert kandis pealkirja „Üle riigipiiride”. Barokiajastul kujunes igal maal välja omanäoline muusika. Mitmed heliloojad (Telemann, Händel ja isegi J. S. Bach) ei pidanud paljaks uurida teiste maade muusikastiile, sh rahvamuusikat, ja seda oma loomingusse põimida. Kava lõppes Itaalia helilooja Krishna Nagaraja teostega. Viimane on pikalt uurinud Põhjamaade muusikat, nii olid needki palad kirjutatud n-ö soome stiilis. Emotsionaalne esitus pani seekordsele festivalile särtsaka punkti.

Juulikuu on lõppenud, ees ootavad august ja uued muusikaelamused.

Tiia Laar

TOETA „PIIBEL KÖÖGIS” KOKARAAMATU ILMUMIST

„Piibel köögis” toimkonna suur eesmärk on välja anda kokaraamat retseptidega, mida aastate jooksul on piiblitundide sarjas proovitud. Peamine on aga inspireerida kaasteelisi ja teisi kogudusi sellesarnaseid piiblitunde pidama ja otsima pühakirjast midagi, mis meid tänapäeva maailmas kõnetab ja liidab, nagu näiteks head maitseelamused. *Maitske ja vaadake, et Issand on hea.* Ps 34, 9

„Piibel köögis” kokaraamatu väljaandmise toetuseks on oodatud annetused koguduse arvelduskontole EE037700771009920397 (LHV), EELK Haapsalu Püha Johannese Kogudus. Sihtotstarbelistelt nimelistelt annetustelt arvestatakse tulumaksusoodustust samuti nagu liikmeannetustelt.

KUULAMISSOOVITUS

Seekord valisin kuulamiseks tänavuse Haapsalu vanamuusikafestivali avakontserdi, millest tegi otseülekande ERR Klassikaraadio. Salvustus on järelkuulatav aadressil:

<https://klassikaraadio.err.ee/1609394980/kontserdisaalis-haapsalu-vanamuusikafestivali-avakontsert>.

Head kuulamist!

Mart Salumäe

Georg Friedrich Händeli oratooriumi „Jisrael Egiptuses” ettekanne Haapsalu toomkirikus 25. juulil 2024

Foto: Tiit Salumäe

KUU JUHTSALM JA PALVE

Sinu peale loodavad need, kes tunnevad su nime,
sest sa ei ole hüljanud neid, kes otsivad sind, Issand. Ps 9, 11

Jeesus ütles: Kes minu juurde tuleb, seda ma ei lükka välja. Jh 6, 37

Kas saab usaldada seda, keda me ei tunne? Kas saab kõiges loota võõra peale?

Issand, ma tulen otsides ja palvetades Sinu juurde:

õpeta mind, et tunneksin Sind üha paremini, üha rohkem ja võiksin end kõiges Sinu kätte anda.

Täna, et Sa ei lükka tulijat ega palvetajat välja.

Aamen.

ME POLE KUNAGI ÜKSI EGA MAHAJÄETUD

Korsnäsi koguduse emeriitpastori Guy Kronqvisti jutlus Haapsalu toomkirikus 7. juulil 2024

Guy Kronqvist Haapsalu toomkiriku kantslis. Foto: Heino Kahem

Kuid ma ütlen teile, kes kuulete: Armastage oma vaenlasi, tehke head neile, kes teid vihkavad, õnnistage neid, kes teid neavad, palvetage nende eest, kes teid halvustavad! Kes sind lööb põse pihta, sellele paku ka teine, ja kes sinult võtab kuue, sellele ära keela ka särki! Anna igaihele, kes sinult palub, ja sellelt, kes võtab sinu oma, ära küsi tagasi! Ja nii, nagu te tahate, et inimesed teile teeksid, nõnda tehke neile! Lk 6, 27–31

Kas Jeesus mõtleb seda päriselt, mida ta meile tänases tekstis ütleb? Armastage oma vaenlasi. Kes sind lööb põse pihta, sellele paku ka teine. Kas seda ei ole mitte liiga palju? Kas see poleks

isegi lausa ebaterve, kui laseksime teistel enda üle võimust võtta ja endast nagu jalamatist üle trampida? Kas me ei tohigi säilitada oma au ja eneseväärikust? Teisest küljest me kõik teame, et kui vastata kurjusele kurjusega ja vägivallale vägivallaga, on suur oht, et tekib kurjusespiraal, mis aina süveneb. Keegi peab kurjuse murdma ja teist teed minema. Imetlen selliseid isiksusi nagu Mahatma Gandhi, Martin Luther King, Desmond Tutu ja teisi, kes on suutnud lahendada keerulisi konflikte vägivallavabadusega. Kuid oleks ebamõistlik nõuda, et Ukraina vastaks Venemaa sissetungile ilma relvadeta.

On oluline, et elus oleks tasakaal ja et vastandite vahel valitseks harmoonia. Eri põhimõtted peavad pingetest hoolimata koostööd tegema. Hiljemalt siis, kui Jeesus jõuab oma jutluses kuldse reegli, me ilmselt mõistame, et ta ei arva, et ühed peavad pidevalt järele andma ja teised võivad mõtlematult oma kaasinimestest üle trampida. Ta nõuab meilt kõigilt vastastikust austust ja empaatiavõime kasutamist. Armastuse käsk on tänase päeva teema ja jutlusetekstiks on katkend Jeesuse mäejutlusest Luuka järgi.

Teksti lugedes jääb mulle mulje, et lisaks mõtlemapanevaile õpetussõnadele kõlab siit läbi ka midagi muud. Mulle jääb mulje, et Jeesus mingis mõttes nagu räägib iseendaga sellest, mis teda ees ootab. Et ta kirjeldab oma kutsumuse sügavamalt tähendust.

Tõenäoliselt pidas Jeesus mäejutluse üsna oma rännuaastate alguses. Ma arvan, et ta juba siis teadis oma saatust ja kirjeldas seda. Kui me loeme kannatuslugu, siis kohtame seal kõiki siin kirjeldatud olukordi. Jeesust lüüakse vastu põske, kuid ta ei hakka ennast kaitsma. See juhtub öise kohtumõistmise ajal ülempreester Kaifase juures. Jeesus peab oma riietest loobuma. Sõdurid, kes ta risti löövad, jagavad need omavahel nagu markantse tasu timukatöö ja piinamise eest. Kannatuslugu räägib, kuidas Jeesus palvetas oma hukkajate eest, et nad saaksid andeks, sest nad ei tea, mida nad teevad. Ta lubas röövlile, et see pääseb paradiisi. Ta andis oma elu meie eest, et meie päriksime igavese elu.

Kui Jeesus annab meie eest oma elu, siis teeb ta midagi palju enam, kui üldse keegi võiks oodata. See on midagi sama võimatut ja ebamõistlikku, nagu armastada oma vaenlasi, ja isegi neid, kes tahavad sinult elu võtta.

Nii üks kui teine vaimne juht on öelnud, et elage nii, nagu mina õpetan, mitte nii, nagu mina elan. Paljud pole jõudnud selle ideaalini, mille nad on teistele seadnud. Jeesust ei saa selles küll süüdistada. Kõik, kes tahavad õppida tundma Jeesuse suurust, saavad siit tööriista ja väljakutse: proovige elada mäejutluse ideaalide järgi! Meidki on kutsutud olema oma Õpetaja sarnased. Kuid me mõistame, et meie võimetel on piirid.

Armastuse käsk tuletab meile meelde erinevaid eetilisi vaatenurki, hindamaks oma tegusid.

Eetikaseadused ütlevad meile, et tegu on hea ja õige, kui see täidab kehtivaid norme. Eetikaseadused rajanevad kümnel käsul või seaduskuulekusel. Kuid eetikaseadus ei rajane alati armastusel. Meie olukord on muutunud palju keerulisemaks, kui see oli kõrberännakuaegsetel inimestel. Sel ajal ei olnud küsimused lootediagnostikast, tuumafüüsikast ega keskkonna hävingust aktuaalsed. Ei Soome ega Eesti seadus ega Euroopa Liidu direktiivid jõua sõnastada reegleid igaks mõeldavaks olukorraks. Eetikaseadusi tuleb täiustada mõnel muul viisil.

Teine võimalus hinnata õiget ja valet on tagajärje-eetika. Kui tegu viib heade tulemusteni, on see õige. Tagajärje-eetika põhimõtteid kasutame siis, kui arvame, et hädavale on õigustatud või kui arst valib meditsiinilisi meetmeid või kui rahvusvaheline üldsus sekkub sõjaliselt terrorirežiimi vastu. Me arvame, et kui käitume teisiti või kui me ei sekku, tooks see kaasa veelgi hullemad tagajärjed. Kuid tagajärje-eetika ei tohiks olla meie ainus teenäitaja. See võib muutuda väga ohtlikuks, kui fanaatik hakkab omal viisil määratlema, mis on lubatud ja õige. Sellest võib saada ka terrorismieetika.

Veel üks mõtlemisviis on kavatsuseetika. Selle järgi hinnatakse inimese tegu vastavalt tema kavatsustele. Õiguslikult on see väga oluline vaatepunkt. Kui kellelegi otsa sõidetakse, võib see olla õnnetus, surma põhjustamine või halvimal juhul mõrv. Õnnetuse põhjustanud auto juhi üle mõistetakse kohut vastavalt sellele, mis oli tema kavatus.

Muutuvas ja keerulises maailmas peame kasutama mitut vaatenurka. Kuldreegel näib siiski olevat geniaalne mõtteviis. Vähemalt niikaua, kuni me ise tahame elada ja areneda. Nii, nagu te tahate, et inimesed teile teeksid, tehke ka neile. Juba enne Jeesust eksisteeris see käsk teises sõnastuses: Mida te ei taha, et inimesed teile teeksid, ärge tehke ka neile. Mõlemad sõnastused on head. Eriti siis, kui otsime tasakaalustatud arutlust. Jeesuse sõnastus on aga avatum, aktiivsem ja suunatud väljapoole. Rohkem nagu tõeline armastuse seadus.

Jeesuse ja Uue Testamendi arusaama aluseks on mõte, et Jumal armastab piiriltult mind, sind ja kogu inimkonda. Meie nägemus iseendast ja üksteisest peaks põhinema mõistmisel, et me oleme armastatud ja väärtuslikud, et meil on igavikulootus ja meid on kutsutud olema Jumala kaastööliseks. Siis mõistame käskude ja kogu oma olemasolu tähendust. Siis näeme armastuse käsku kogu loodus. Valikud, mille ees seisame, ei muutu lihtsamaks, kuid me pole kunagi ükski ega mahajäetud, isegi mitte oma suurimais hirmudes.

Korsnäsi kogudusele kingitud pildi „Armastan Haapsalut” võttis vastu koguduse juhatuse esinaine Anita Ismark. Foto: Heino Kahem

ÜLESKUTSE TOETADA KOGUDUSEMAJA REMONTI

Kestab sihtotstarbeliste annetuste kogumine KOGUDUSEMAJA (Kooli 6, Haapsalu) ruumide renoveerimiseks, et kogudus saaks selles ajaloolises hoones kasutusele võtta ka need ruumid, mis veel ootavad põhjalikku remonti ja korrastamist. Mai alguseks õnnestus laenu abil renoveerida õpetaja ametikorteriks kahetoaline pind. Laenukohustus on 15 000 eurot, mille tagasimaksmiseks ootame lahkete annetajate abi.

Kogudus on eelmiste aastate jooksul hoone korrastamiseks palju teinud, kuid renoveerimistöde jätkamiseks otsime endiselt võimalusi. Majal on uus katus, taastatud on hoone ajalooline välisilme ja kasutuskõlblikuks on remonditud koguduse kantselei ruumid.

Sihtotstarbelistelt nimelistelt annetustelt arvestatakse tulumaksusoodustust sama moodi nagu liikmeannetustelt.

Pangakontod: EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus, EE811010602003965006 (SEB), EE442200001120274032 (Swedbank). Selgitus: kogudusemaja.

OLED OODATUD JAANI KIRIKU VALVESSE

„Ma rõõmustasin, kui mulle öeldi: „Lähme Issanda kotta!”” Ps 122:1, Palveteekonna laul

Taas on ilmunud teatmik „Teeliste kirikud”, milles tutvustatakse Eesti unikaalseid sakraalhooneid: kirikuid, kabeleid, palvemaju ja kloostreid. Teatmikus on kaardid vajaliku lisainfoga. Trükiseid-reisijuhte jagatakse osalevais kirikuis ja kohalikes turismiinfokeskustes. Samuti saab infot kirikute kohta internetist www.teelistekirikud.ekn.ee. Läbi ajaloo on Eestimaale ehitatud väga palju kirikuid ja palvemaju, mis moodustavad olulise osa meie kultuuripärandist. Eesti Kirikute Nõukogul on hea meel taas kutsuda kõiki külastama tuttavaid paiku ja ka avastama uusi.

Haapsalu toomkirik on avatud muuseumi kaudu iga päev ja teelistele pühapäeviti kell 10–12.30. Haapsalu Jaani kirik on teelistele ja palveränduritele avatud suvehooajal reedeti kell 11–14, laupäeviti kell 11–17 ja pühapäeviti kell 13–16.

Ootame vabatahtlikke abilisi Jaani kiriku valvesse: nii neid, kes on juba varem kirikuvalvuriks olnud, kui ka neid, kes seda veel kunagi teinud pole. Sa ei pea oskama peast kiriku ajalugu ega rääkima mitut võõrkeelt, sest võid teelisi vastu võtta ka ainult naeratuse ja tervitusega. Saad suurepärase võimaluse argirutiinist välja astuda, mõneks tunniks aeg maha võtta ja olla iseendaga, nautida kuumal suvepäeval jahutavate müüride kaitset, kuulata vaikust ja tunda inglipuudutust. Kui soovid, võid olla teelistele saatja, toetav kuulaja ja koguduse visiitkaart.

Oma valmisolekust anna teada Lia Salumäele tel 53039835.

NATUKE NALJA

Preester korraldab protsessiooni põldude õnnistamiseks. Koos külainimestega käib ta põllu juurest teise juurde ja viibutab suurt pintsli pühitsetud veega. Köster, kes tema kõrval kõnnib ja veenõu kannab, jääb ühe kehva põllu juures pikemalt seisma.

„See maatükk on vist sinu oma?” küsib preester.

„Jah,” ütleb köster. „Piserdage sellele natuke rohkem.”

Preester vaatab viletsat mulda ja ütleb: „Pühitsetud vesi siin ei aita, siin aitab veel vaid sõnnik!”

SÜNNIPÄEVAD AUGUSTIS 2024

1. august	Anne Julge	
2. august	Eva-Maria Kollom	
4. august	Tarmo Engman	
	Anne Kalberg-Sägi	
	Kaarel Kõuts	
5. august	Eha Toomsar	85
	Sirje Jätsa	
8. august	Lilia Sepp	88
	Tiiu Mihelson	
9. august	Kauri Kliss	
10. august	Margi Martin	
	Rael Ojasoo	
11. august	Katarina Reiljan	15
12. august	Vaike-Lisette Soostar	91
14. august	Matti Talbonen	
15. august	Tiit Taavits	
16. august	Sirje Lämmergas	70
	Ene Talbonen	
	Sten Marcus Testmann	5
	Jonar Ilves	
18. august	Anneli Randla	
19. august	Mihkel Kõre	40
21. august	Aita Kaur	81
22. august	Hannes Alttoa	
	Moona Ojasoo	
24. august	Kasso Kaasik	50
	Lea Salumäe	
25. august	Kairi Kliss	40
26. august	Loviise Vare	15
	Deliise Vare	15
28. august	Lilija Kuusemäe	
	Andres Huul	
	Maarja Reinaste	
	Martti Ungert	
29. august	Laura-Liisa Leit	
	Ricko Leit	
31. august	Leini Vahtras	
	Markus Jätsa	30

PALJU ÕNNE JA ROHKET ÕNNISTUST SÜNNIPÄEVALASTELE!

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS

Kantselei 473 7166, Kooli 6, 90501 Haapsalu
Õpetaja 5346 7922
E-post haapsalu@eelk.ee
Koduleht haapsalu.eelk.ee
Facebook facebook.com/Haapsalukirik
Pangakonto EE811010602003965006 (SEB), EE442200001120274032 (Swedbank),
EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS
Registrikood 80210533

Koguduse kantselei avatud kolmapäeval ja reedel kell 10–14.

Kohtumine koguduse õpetajaga palume varem kokku leppida.

Koguduse infokirja Johannese Sõnumid järjekordse numbri ilmumise teade ja vastav link koguduse koduleheküljele saadetakse soovijaile e-postiga. Palume teie abi, et infokirja saaksid võimalikult paljud huvilised. Teatage soovijate e-posti aadressid koguduse kantseleisse. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja ettepanekuid, millest Johannese Sõnumites lugeda soovitakse.

Jaani kirik on avatud reedeti kell 11–14, laupäeviti kell 11–17 ja pühapäeviti kell 13–16.

Toomkirik on avatud iga päev kell 10–18, sissepääs piiskopilinnuse muuseumi kaudu. Teelistele on toomkirik avatud pühapäeviti kell 10–12.30. Koguduse külalistele avatud ettetellimisel.

Piiskopilinnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt linnus.salm.ee/sundmuste-kalender/.

EELK tegemistest saab lugeda e-kirik.eelk.ee, eelk.ee ja www.eestikirik.ee.

TOIMETUS

Mart Salumäe	mart.salumae@eelk.ee , 5346 7922
Tiit Salumäe	tsalumae@yahoo.com
Kristel Engman	engmankristel@gmail.com
Lia Salumäe	salumae.lia@gmail.com
Maria Strauss	mariastrauss@gmx.de
Sirje Jätsa	sirjejatsa2@gmail.com
Teno Ilves	teno.ilves@gmail.com
Anne Vooremaa	annevooremaa933@gmail.com
Heli Tammik	vanakaru11@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008.

Issand, Sina tead, et kõik me soovime maa peale rahu!